

Федерація професійних спілок України
ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА РАДА ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК

ПРОФСПІЛКОВИЙ ВІСНИК
(коментарі та роз'яснення до чинного законодавства)
№ 3
20 січня 2023 року

м. Запоріжжя

Новий Порядок організації військового обліку

Уряд постановою від **30.12.2022 № 1487** затвердив новий Порядок організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Змінами, зокрема, передбачено, що взяттю на персонально-первинний та персональний військовий облік в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях підлягають громадяни України з числа:

призовників у віці від 16 (у рік досягнення 17-річного віку) до 27 років;

військовозобов'язаних та резервістів, які не досягли граничного віку перебування у запасі, у тому числі жінок, які мають медичну або фармацевтичну спеціальність, а також за власним бажанням жінок, які мають спеціальність та / або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, перелік яких затверджений Міноборони.

Для ведення персонального військового обліку підприємства здійснюють:

перевірку у громадян України під час прийняття на роботу (навчання) наявності військово-облікового документа або відображення в електронній формі інформації, що міститься в таких документах з використанням мобільного додатка Порталу Дія. Приймання на роботу (навчання), взяття на персональний військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів здійснюється тільки після взяття їх на військовий облік; доведення до призовників, військовозобов'язаних та резервістів правил військового обліку під особистий підпис;

надсилання у семиденний строк з дня видання наказу про прийняття на роботу (навчання), звільнення з роботи, завершення навчання (відрахування із закладу освіти) до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки повідомлень про зміну облікових даних призовників, військовозобов'язаних та резервістів;

оповіщення призовників, військовозобов'язаних та резервістів про їх виклик до відповідних центрів комплектування і забезпечення їх своєчасного прибуття;

подання до відповідних центрів комплектування на їх вимогу відомостей про призовників, військовозобов'язаних та резервістів, персональний військовий облік яких вони ведуть.

Жінки, які здобули освіту за медичною або фармацевтичною спеціальністю та не перебували на військовому обліку у відповідних районних (міських) територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (не отримували військово-обліковий документ) до затвердження цього Порядку, можуть працевлаштовуватися як невійськовозобов'язані до кінця 2026 року.

Зняття з військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, які виїжджають за кордон на строк більше трьох місяців, здійснюється після особистого прибуття їх до відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки, органу СБУ, підрозділу Служби зовнішньої розвідки з документами, що підтверджують виїзд за кордон. Призовники, військовозобов'язані та резервісти, які виїжджають за кордон на строк до трьох місяців, з військового обліку не знімаються.

Єдина державна система цивільного захисту

23 грудня 2022 року Кабмін вніс зміни до розпорядження КМУ «Про переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим надзвичайної ситуації» від 25.03.2020 № 338 і постанови КМУ «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 09.12.2020 № 1236, якими продовжено на всій території України карантин до 30 квітня 2023 року.

Вимоги щодо діяльності пунктів незламності

Кабінет Міністрів постановою від 17.12.2022 № 1401 визначив вимоги щодо розгортання та діяльності пунктів незламності в умовах воєнного стану.

«Пункти незламності» поділятимуться на стаціонарні та мобільні. Розгортання та функціонування пунктів незламності організовується органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання державної та приватної форми власності (за згодою).

Місця розташування пунктів незламності розміщуються на офіційних інформаційних ресурсах центральних та місцевих органів виконавчої влади, в тому числі на офіційному інформаційному порталі Кабінету Міністрів України (за посиланням <http://nezlamnist.gov.ua>), органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та інших інформаційних ресурсів державної та приватної форми власності (за згодою), а також на дошках оголошень.

Змінюється Порядок обчислення середньої зарплати

З 1 січня 2023 року змінюється Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою КМУ від 26.09.2001 № 1266. Передбачається, зокрема, що **період призупинення дії трудового договору у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України визначається як поважна причина і виключається з розрахункового періоду під час обчислення виплат за страхуванням на випадок безробіття, від нещасного випадку на виробництві та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності**, що дозволяє уникнути зменшення розмірів допомог по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах, по безробіттю тощо працівникам, з якими під час військової агресії було призупинено дію трудового договору. Це передбачено постановою КМУ від 02.12.2022 № 1350 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо забезпечення реалізації окремих функцій Пенсійного фонду України та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України», яка набуває чинності з 01.01.2023.

Відпустки військовослужбовцям під час дії воєнного стану

Законом від 01.12.2022 № 2822-IX «Про внесення зміни до пункту 18 статті 10-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо надання військовослужбовцям відпусток під час дії воєнного стану» передбачено, що в особливий період під час дії воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися частина щорічної основної відпустки, а також відпустка за сімейними обставинами та з інших поважних причин із збереженням грошового забезпечення; кожна зі зазначених відпусток може бути надана тривалістю **не більш як 10 календарних днів** без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець; частина щорічної основної відпустки може бути надана один раз протягом календарного року за умови одночасної відсутності не більше ніж 30% загальної чисельності військовослужбовців певної категорії відповідного підрозділу.

Щодо порушення прав у сфері праці

1 грудня 2022 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 2806-IX «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо протидії порушенню прав у сфері праці», який спрямований на захист учасників трудових відносин від різних форм мобінгу на робочому місці і встановлення адміністративної відповідальності за такі дії.

Зокрема, Кодекс про адміністративні правопорушення доповнено новою статтею 173-5 «Мобінг (цькування)» такого змісту:

„Вчинення мобінгу (цькування) - тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 – 2550 грн.) або громадські

роботи на строк від двадцяти до сорока годин. Вчинення такого діяння групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - тягне за собою накладення штрафу від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (3400 – 5100 грн.) або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.”

Варто зазначити також, що 16 листопада 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії порушенню прав у сфері праці» (реєстр. № 5748). Закон визначає мобінг як діяння роботодавця або окремих працівників трудового колективу, які спрямовані на приниження гідності та честі працівника, його ділової репутації у формі: психологічного та економічного тиску, зокрема із застосуванням засобів е-комунікацій; створення щодо нього напруженої, ворожої, образливої атмосфери, що змушує особу недооцінювати власну професійну придатність.

Робота за сумісництвом

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2022 року № 1306 скасована постанова від 03.04.1993 № 245 «Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій», а розпорядженням № 1047-р цього ж дня скасований наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства фінансів України від 28 червня 1993 року № 43 «Про затвердження Положення про умови роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій».

Визначено, що при укладенні трудового договору про сумісництво необхідно враховувати норму статті 102-1 КЗпП України про те, що сумісництво – це виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час. Тобто при укладенні трудового за сумісництвом працівнику необхідно встановити графік роботи, **який є поза робочими часом за основним місцем роботи.**

Окремі питання пенсійного забезпечення

1. Вік виходу на пенсію за віком, згідно із Законом України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. №1058 (далі – Закон № 1058), у кожному конкретному випадку визначається залежно від набутого особою страхового стажу на момент досягнення 60-річного віку.

Так, для виходу на пенсію після досягнення чоловіками та жінками віку 60 років у 2023 році потрібно мати страховий стаж не менше 30 років.

Якщо в особи на час досягнення пенсійного віку немає необхідного страхового стажу, вона зможе вийти на пенсію за віком пізніше. Зокрема, у 2023 році при наявності страхового стажу від 20 до 30 років особа набуде право на призначення пенсії за віком після досягнення 63-річного віку, а при наявності стажу від 15 до 20 років - лише після досягнення 65-річного віку (частини перша-третья статті 26 Закону №1058).

Для того, щоб вийти на пенсію за віком при досягненні 60-річного віку, або раніше 63- чи 65-річного віку, особа може допрацювати необхідний період або докупити необхідний страховий стаж.

2. При визначенні розміру пенсії застосовується величина оцінки вартості одного року страхового стажу на рівні 1%. Тобто, при наявності страхового стажу 35 років пенсія встановлюється у розмірі 35% заробітку, визначеного для обчислення пенсії.

Зарахування місяця роботи до страхового стажу як повного місяця здійснюється за умови сплати за відповідний місяць страхових внесків у сумі не менше, ніж мінімальний страховий внесок.

Мінімальний страховий внесок визначається як добуток розміру мінімальної заробітної плати (у 2023 р. – 6700 грн.) і розміру єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування (22%), встановленого законодавством, на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід). У 2023 році мінімальний страховий внесок становить

1474 грн. (ст. 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 08.07.2010 №2464 (далі – Закон №2464), ст. 7 Закону України «Про Державний бюджет на 2023 рік» від 03.11.2022 №2710 (далі – Закон №2710).

У разі, якщо в особи недостатньо страхового стажу для призначення пенсії, за її бажанням страховий стаж можна докупити. Для цього, на підставі договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, який укладається шляхом звернення до податкової служби за місцем проживання, одноразово сплачується сума єдиного внеску за певний період (починаючи з 1 січня 2004 року), коли особа не працювала та за який не сплачено єдиний внесок. При цьому, сума внеску за кожен місяць страхового стажу не може бути меншою ніж мінімальний внесок на момент укладення зазначеного договору, помножений на коефіцієнт 2 (частина п'ята статті 10 Закону №2464). Виходячи із розміру єдиного внеску у 2023 році, мінімальний розмір внеску за 1 місяць страхового стажу за договором про добровільну участь (при купівлі страхового стажу) становитиме 2948 грн.

3. Для обчислення пенсії враховується **заробітна плата** за період роботи з 1 липня 2000 року по місяць, що передує місяцю звернення за призначенням пенсії (за даними реєстру застрахованих осіб). За бажанням особи та за умови підтвердження довідки про заробітну плату первинними документами (особові рахунки тощо), при обчисленні пенсії додатково може враховуватися заробітна плата за будь-які 60 місяців роботи підряд (відповідно до записів у трудовій книжці) до 1 липня 2000 року.

Шляхом співвідношення заробітку особи із середньою заробітною платою в країні, з якої сплачено єдиний внесок, у розрізі кожного календарного місяця роботи, визначається індивідуальний коефіцієнт заробітної плати конкретної особи.

Для отримання заробітку, з якого обчислюватиметься розмір пенсії, індивідуальний коефіцієнт заробітної плати особи множиться на усереднений показник середньої заробітної плати в країні, з якої сплачено страхові внески, за три роки, що передують зверненню за призначенням пенсії. У 2023 році для цього застосовуватиметься показник середньої заробітної плати в країні за 2020 - 2022 роки (зазначений показник буде відомий у березні ц.р., після опрацювання звітності за IV квартал 2022 р.).

У період до визначення зазначеного показника при призначенні пенсій застосовується усереднений показник середньої заробітної плати, який враховувався у попередньому, тобто 2022 році (10 846,37 грн.).

Після визначення показника середньої заробітної плати за 2020 - 2022 роки всі пенсії, призначені за зверненнями з 1 січня 2023 року, мають бути автоматично перераховані з урахуванням визначеного показника середньої заробітної плати із проведенням доплати недоодержаного розміру пенсії з моменту її призначення.

Стосовно пенсій, призначених до 1 січня 2023 року, то при їх обчисленні застосовуються такі показники середньої заробітної плати: для призначених до 31.12.2018 включно – 6 186,32 грн.* ; у 2019 році – 6188,89 грн., у 2020 році – 7763,17 грн. у 2021 році – 9118,81 грн., у 2022 році – 10846,37 грн. (стаття 40 Закону №1058).

4. Для **індексації пенсій**, відповідно до частини другої статті 42 Закону №1058, щороку з 1 березня проводиться перерахунок раніше призначених пенсій шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії, на коефіцієнт, що відповідає 50 % показника зростання споживчих цін за попередній рік та 50 % показника зростання середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року, в якому проводиться збільшення, порівняно з трьома календарними роками, що передували року, який є попереднім щодо року, в якому проводиться збільшення (частина друга статті 42 Закону №1058).

Слід зазначити, що відповідно до Порядку проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 124, підвищенню підлягає показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховувався для обчислення пенсії, станом на 1 жовтня 2017 р. з урахуванням його підвищення відповідно до цього Порядку починаючи з 2019 року до року, що передує року проведення перерахунку, на коефіцієнт збільшення для індексації пенсій. Таким чином, у 2023 році підвищенню підлягатиме показник середньої заробітної плати 6186,32 грн.*, який утворився внаслідок підвищення показника середньої заробітної плати 3764,40 грн. на коефіцієнти 1,17; 1,11; 1,11; 1,14 (показники підвищення пенсій у 2019 - 2022 роках).

Розмір та порядок такого збільшення визначаються у межах бюджету Пенсійного фонду за рішенням Кабінету Міністрів України.

Проте слід врахувати, що відповідно до пункту 8 Прикінцевих положень Закону №2710, у 2023 році індексація пенсій провадитиметься у порядку, на умовах та у строки, визначені Кабінетом Міністрів України. У зв'язку з цим, у 2023 році умови та терміни проведення індексації пенсій можуть дещо відрізнятись від звичних.

5. Перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам, які після призначення (перерахунку) пенсій продовжували працювати та набули не менше 24 місяців страхового стажу, проводиться *на підставі поданої заяви* безпосередньо до органів Пенсійного фонду чи через Портал електронних послуг Пенсійного фонду України (<https://portal.pfu.gov.ua/>), залежно від того, коли набуто 24 місяці страхового стажу після призначення(перерахунку) пенсії.

Перерахунок провадиться з 1 числа місяця, у якому надійшло звернення, якщо заяву із необхідними документами подано до 15 числа включно, і з 1 числа наступного місяця, якщо їх подано після 15 числа (ст. 45 Закону №1058).

Частиною четвертою статті 42 Закону №1058 також передбачено перерахунок працюючим пенсіонерам *автоматичним* (без звернення пенсіонера) способом. Зазначений перерахунок провадиться щороку з 1 квітня особам, які набули 24 місяці страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку пенсії) станом на лютий місяць року, у якому провадиться перерахунок. Такий перерахунок провадиться на найбільш вигідних умовах, тобто або лише з урахуванням стажу після призначення (перерахунку) пенсії, або з урахуванням стажу та заробітної плати після призначення (перерахунку) пенсії (абзац п'ятий частини четвертої статті 42 Закону №1058). З урахуванням термінів надходження даних про страховий стаж та заробітну плату до реєстру застрахованих осіб, автоматичний перерахунок зазвичай провадиться у травні, із проведенням відповідної доплати з 1 квітня.

Проте, як і щодо індексації, пунктом 8 Прикінцевих положень Закону №2710 передбачено, що у 2023 році автоматичний перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам провадитиметься у порядку, на умовах та у строки, визначені Кабінетом Міністрів України.

6. Підвищення пенсій у зв'язку із зростанням прожиткового мінімуму у 2023 році не провадитиметься, оскільки відповідно до ст. 7 Закону №2710 прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність, зафіксовано на рівні грудня 2022 року у розмірі 2093 грн., і упродовж року не змінюватиметься. Як наслідок, у 2023 році не провадитиметься підвищення мінімального розміру пенсії та інших складових пенсійних виплат, розмір яких обчислюється із застосуванням прожиткового мінімуму для непрацездатних громадян.

(За матеріалами сайту ФПУ)

Уряд постановою від 30.12.2022р. №1467 затвердив **Порядок здійснення страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного**

випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Згідно з ним, **страхові виплати здійснюватимуться щомісяця:**

- потерпілому — з дня втрати працездатності внаслідок нещасного випадку або з дати встановлення професійного захворювання;

- особам, які мають право на страхові виплати у зв'язку із смертю годувальника, — з дня смерті потерпілого, але не раніше дня виникнення права на страхові виплати.

Одноразова допомога **виплачуватиметься потерпілому в місячний строк** з дня визначення медико-соціальною експертною комісією стійкої втрати професійної працездатності, а в разі смерті потерпілого — у місячний строк з дня його смерті особам, які мають на це право.

Страхові виплати здійснюватимуть виключно в грошовій формі за зазначеним у заяві місцем фактичного проживання одержувача страхової виплати в межах України незалежно від задекларованого або зареєстрованого місця проживання одержувача страхової виплати.

Щомісячна страхова виплата здійснюватиметься через поточні рахунки в банках або уповноваженими організаціями, що здійснюють виплату і доставку пенсій та грошової допомоги, відповідно до Порядку виплати пенсій та грошової допомоги через поточні рахунки в банках, і Порядку виплати і доставки пенсій та грошової допомоги за місцем фактичного проживання одержувачів у межах України організаціями, що здійснюють їх виплату і доставку.

Доставка сум страхових виплат здійснюватиметься за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Страхові виплати, призначені, але своєчасно не одержані потерпілим або особою, яка має на це право, здійснюються за весь минулий час, але не більше ніж за три роки з дня звернення за їх одержанням.

Нарахована сума страхової виплати включається в документи для виплати протягом не пізніше ніж одного місяця з дня прийняття рішення про призначення, перерахування, продовження чи поновлення її виплати. Розподіл та спрямування коштів на фінансування страхових виплат здійснюється Пенсійним фондом України.

Порядок призначення та перерахування страхових виплат визначатиме правління ПФУ.

Ця постанова набрала чинності з 1 січня 2023 року.

Джерело: Дебет-Кредит,
Журнал «Охорона праці і пожежна безпека»

Запорізька обласна рада профспілок

Вик. Тамара Белескова
239-10-53